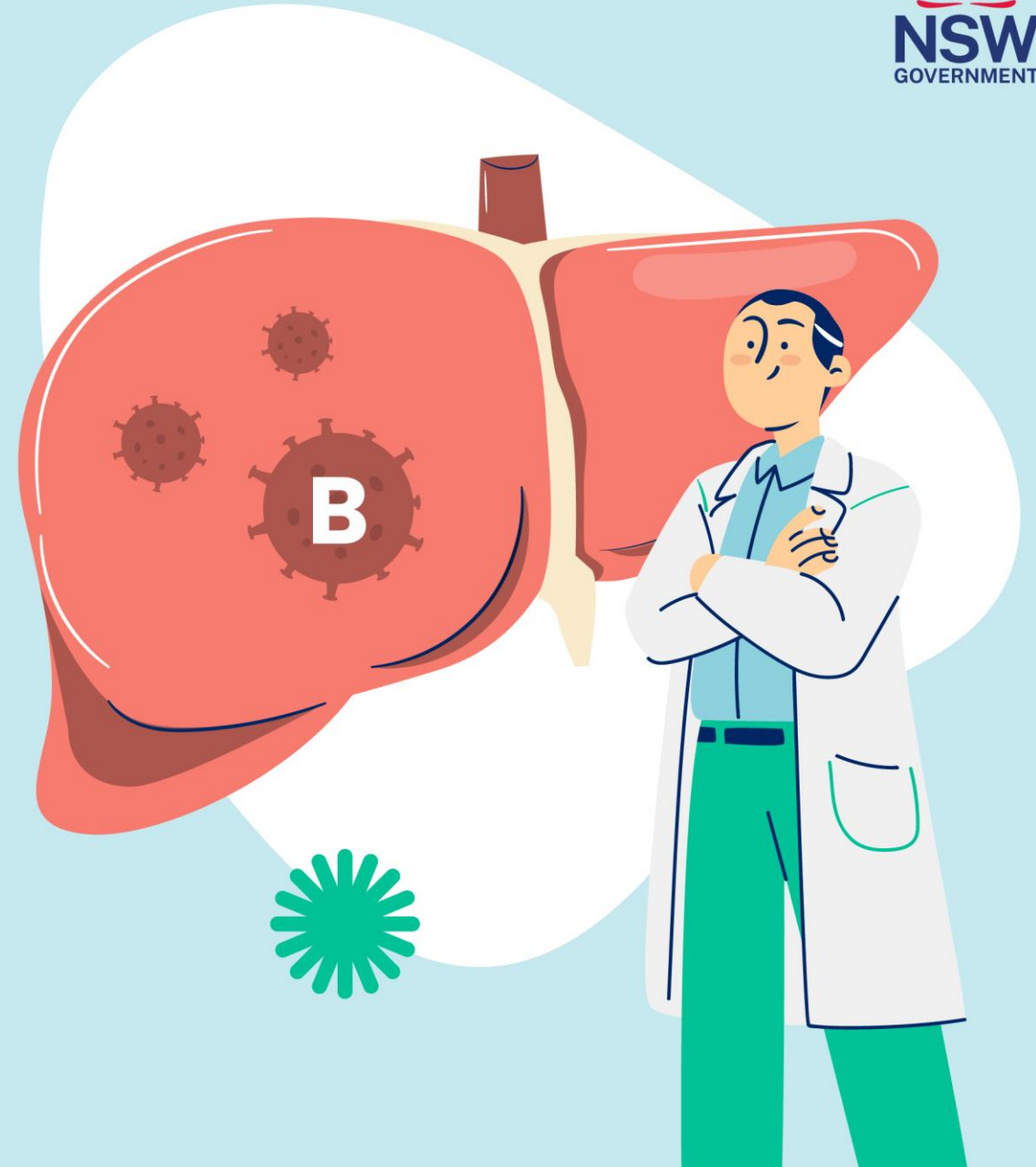

Mahino'i 'o e Hepataitisi B

Ko e ha 'oku mahu'inga ai 'a e hepataitisi B?

Ko e hepataitisi B 'oku mahu'inga koe'uhi he 'oku ne lava ke ne fakatupu ha maumau lahi ki he 'ate pea mo e kanisa 'ate 'o kapau 'e 'ikai fai hano faito'o.

Ko e mahaki tauhi 'aki 'a e hepataitisi B 'oku fu'u lahi 'a 'ene 'asi 'i he ngaahi komiuniti

'Oku lava pe ke uesia 'e he mahaki fakatu'utamaki ko ia koe hepataitisi B ha taha pe.

'I he 'aho ni te tau talanoa fekau'aki mo e...

- ✓ Ko e ha e me'a 'oku fiema'u ke ke 'ilo ki he hepataitisi B mo e fakamama'u ki he fakatu'utamaki 'o e hepataitisi B
- ✓ Anga 'a ho'o ma'u 'a e hepataitisi B pea mo hono ngaahi faka'ilonga 'oku ala 'asi
- ✓ Ko hai 'oku tonu ke sivi
- ✓ Feitu'u mo e founa 'o ho sivi
- ✓ Ta'ofi mo hono faito'o 'o e hepataitisi B
- ✓ Ko hai te ke tala mo 'ikai tala ki ai
- ✓ Feitu'u te ke ma'u mei ai ha toe ngaahi fakamatala

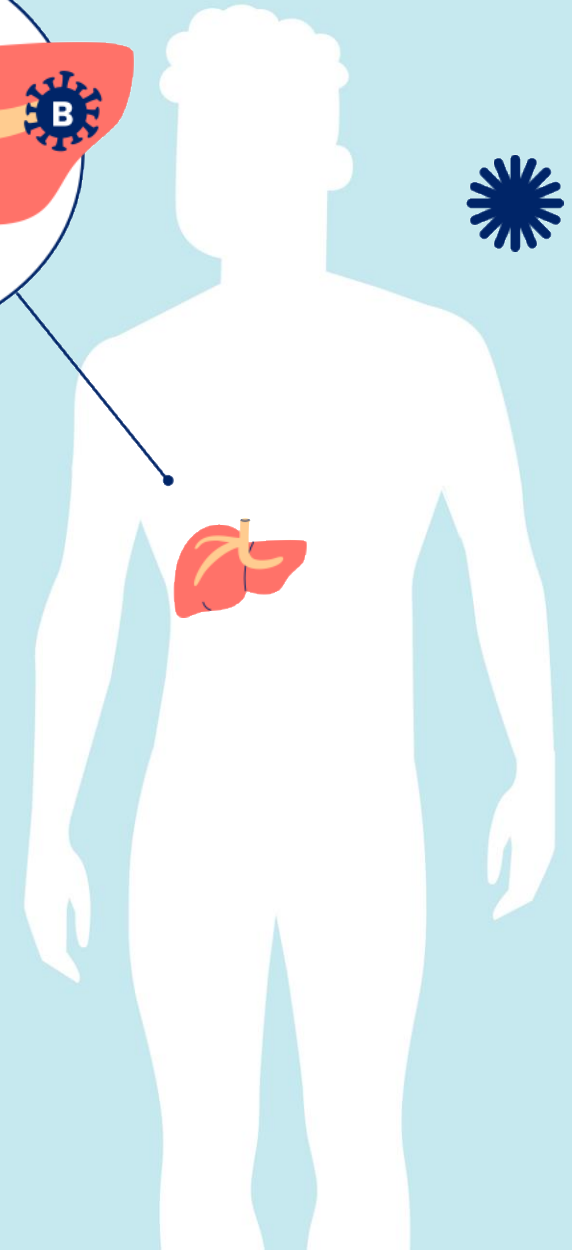
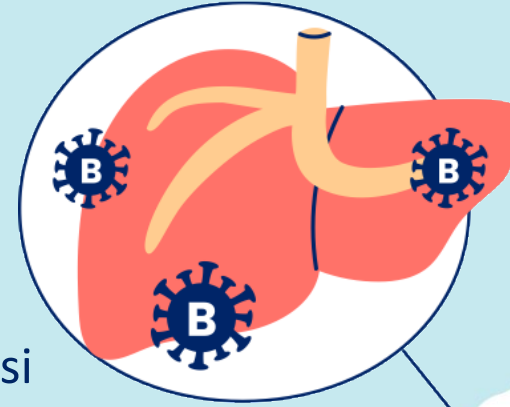

Koeha 'a e hepataitisi B?

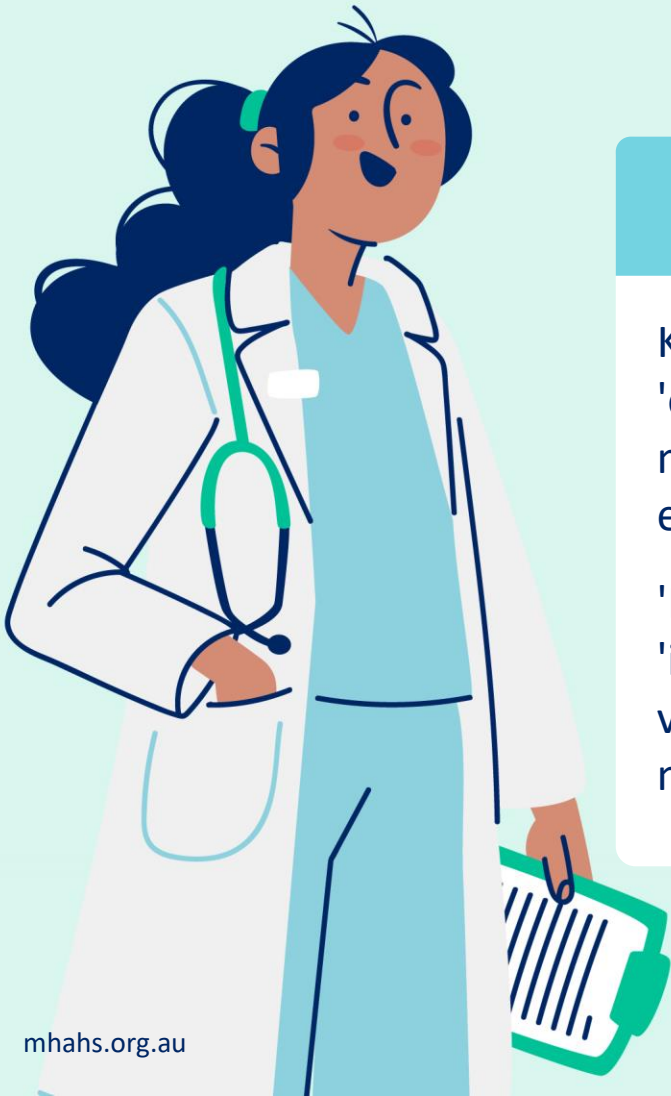
Ko e 'uhinga 'o e hepataitisi ko e mahaki'ia 'o e 'ate

- ✓ Ko e hepataitisi B ko ha mahaki'ia 'o e 'ate fakatupu 'e he vailasi hepataitisi B.
- ✓ 'E lava pe ke taimi nounou pe taimi loloa/toutou hoko/fakatu'utamaki
- ✓ Ko e hepataitisi taimi loloa 'oku ne lava ke fakatupunga 'a e maumau'i 'a e 'ate mo e kanisa 'ate
- ✓ 'Oku tokolahi 'a e kakai 'oku nau ma'u pe 'enautolu 'a e hepataitisi taimi loloa ka 'oku 'ikai ke nau misi kinautolu ki ai.

'I 'Aositelelia, ko e tokolahi 'o kinautolu 'oku nau ma'u 'a e hepataitisi taimi loloa ne fanau'i kinautolu 'i he ngaahi fonua 'a ia ne mafola lahi ai 'a e hepataitisi B

Koeha e me'a 'oku hoko he taimi 'oku ke ma'u ai 'a e hepataitisi B?

'Akiuti (taimi nounou)

Ko e hepataitisi B 'akiuti ko e taimi 'eni 'oku lava ai 'o faito'o 'a e tokotaha mahaki (ha taha lahi) pea lava 'o pulia 'a e vailasi 'i ha mahina 'e 6.

'I he taimi pe kuo ma'a ai 'a e vailasi,'e 'ikai toe lava ke ma'u kinautolu 'e he vailasi hepataitisi B pea 'ikai toe lava ke nau fakapipihi atu ki ha taha kehe.

Koloniki (taimi loloa)

Ko e hepataitisi B koloniki ko e taimi 'eni 'oku puke ai 'a e tokotaha 'i he mahaki 'o laka hake 'i ha mahina 'e 6.

Ko e mahaki tauhi 'aki ko ia 'a e hepataitisi B 'oku ala tupu leva ai 'a e maumau 'o e 'ate - selosisi (cirrhosis) pea mo e kanisa 'ate.

Ko e ma'u kei si'i ange 'o ha taha 'e he hepataitisi B, ko e ma'olunga ange ia 'o e 'amanaki ke ma'u ia 'e he hepataitisi B 'o ne mahaki tauhi 'aki 'i ha'ane matu'otu'a ange.

Fakafuofua 'o e tokolahi 'o kinautolu te nau puke 'I he Hepataitisi B koloniki 'I ha'atau matu'otu'a ange

0-1 Year

90/100

1-5 Years

60/100

Adults

5/100

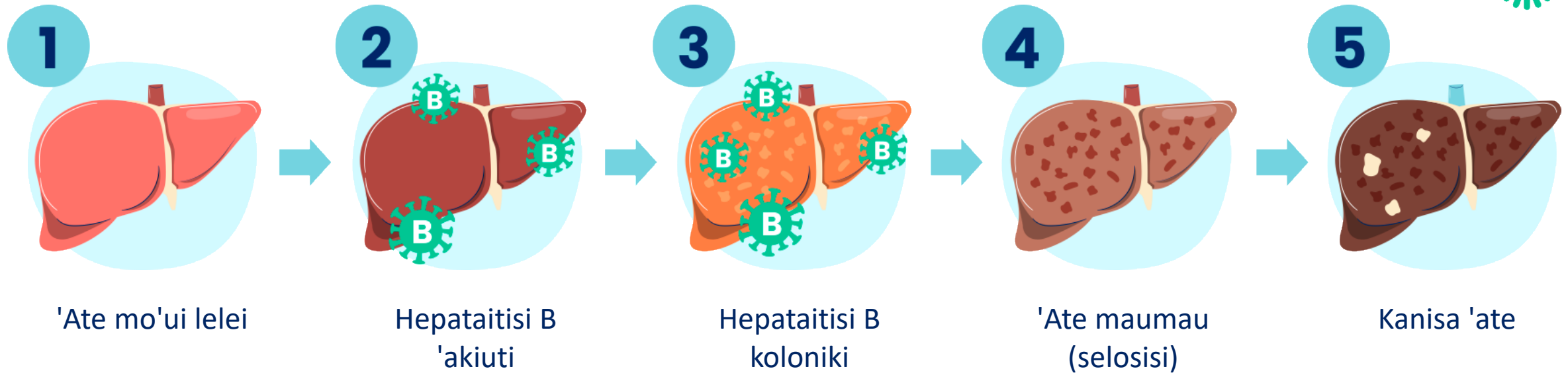

90%'o e fanga ki'i pepe'e 'oku pihia 'i he mahaki 'e 'ikai lava 'o ma'a 'a e vailasi ia pea lahi 'a e 'amanaki te nau iku pe 'o ma'u 'a e hepataitisi B koloniki

95%'o e kakai lalahi 'oku ma'u kinautolu 'e he vailasi hepataitisi B 'oku ma'a pe 'a e vailasi hili pe ha mahina 'e 6

'Oku uesia fefe 'e he hepataitisi B koloniki 'a ho 'ate?

'Alu 'o sivi 'i he taimi ni 'e ala tokoni ke ta'ofi ha ngaahi fakatu'utamaki 'i he kaha'u!

'Oku anga fefe 'a ho'o ma'u 'a e hepataitisi B?

'i he taimi 'oku hu ai ha fa'ahinga huhu'a (toto, huhu'a tangata, favai, pe huhu'a fakafanau) mei ha taha 'oku mo'ua 'i he hepataitisi B ki he sino 'o e tokotaha kehe.

- ✓ 'i ha mohe fakamali mo ha taha 'oku puke 'i he hepataitisi B (tatau pe ia pe koe 'akiuti pe koloniki)
- ✓ 'I ha faka'aonga'i fakataha 'o ha me'ahuhu ki he faito'o konatapu
- ✓ 'i ha faka'aonga'i fakataha 'o ha tele pe ha ngaahi me'a fakafo'ituitui 'a ia 'oku ala 'i ai ha toto, hange ko ha fa'ahinga me'a 'o ha katoanga fakafonua

'Oku kau heni ha ki'i
me'i toto 'a ia 'oku
fu'u vaevale ke lava
'a e mata 'o sio ki ai

'Oku anga fefe 'a ho'o ma'u 'a e hepataitisi B koloniki?

Mei ha fa'e 'oku mo'ua 'i he hepataitisi B (tatau pe 'oku 'akiuti pe koloniki) ki he'ene pepee 'i he taimi 'o hono fanau'i mai kapau 'e 'ikai huhu malu'i

Mei ha ki'i leka 'oku hepataitisi B ki ha toe fanga ki'i fanau 'i ha lavea 'i he kili 'o kapau 'e 'ikai ke palasitaa'i

90% 'o e fanga ki'i pepe 'oku ma'u kinautolu 'e 'ikai lava ke toe fakama'a 'aupito 'a e vailasi ia pea te nau iku ma'u ai pe 'a e hepataitisi B koloniki

95% 'o e kakai lalahi 'oku nau pihia 'i he vailasi hepataitisi B 'oku lava pe ke ma'a 'i ha mahina 'e 6

'Oku'ikai lava ke ma'u koe 'e he hepataitisi B mei ha'o....

Tale pe
mafatua

Fa'ofua, 'uma pe
piki nima

Kai 'e he namu pe ha
toe 'inisekite

Fevahevahe'aki me'akai, pe
ngaue'aki 'a e naunau kai tatau
pe inu 'i ha ipu tatau

Ngaue'aki 'a e
falekaukau pe
falemalolo tatau

Kaukau 'i he vai
kaukau

Ko e ha 'a e ngaahi faka'ilonga 'o e hepataitisi B

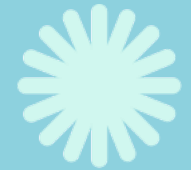
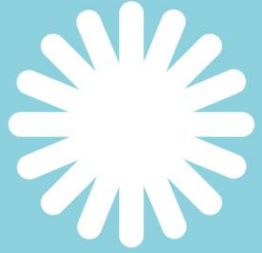
Hepataitisi B 'akiuti

- ✓ Langa kete
- ✓ Tu'uofi lanu fakapopo'uli
- ✓ Tavaivaia
- ✓ Tokotoka kovi, lua pe mole 'a e u'a kai
- ✓ Tu'umama'o lanu maama
- ✓ Engeenga 'a e kili mo e kano'i mata (jaundice)

Hepataitisi B koloniki

- ✓ Langa kete 'i he tafa'aki to'omata'u
- ✓ felangaaki, mo mamahi'ia pea mofi
- ✓ loto hoha'a pe loto mafasia
- ✓ Suka
- ✓ Tokotoka kovi, lua pe mole 'a e u'a kai
- ✓ fa'ahinga mahaki kili pe veli
- ✓ engeenga 'a e kili mo e kano'i mata (jaundice)

Ko e founnga pe 'e lava ke 'ilo'i ai 'oku ma'u koe 'e he hepataitisi B ko ha'o 'alu 'o fai hao sivi toto hepataitisi B

'Oku vave
pe mo
faingofua

Sivi hepataitisi B?

'Oku 'i ai ha ngaahi sivi toto kehekehe ki he hepataitisi B, 'oku faingofua pe pea malu'i foki.

Ko e ola 'o e sivi te ne fakaha atu kiate koe pe 'oku ke:

- ✓ Ma'u 'a e hepataitisi B koloniki, pea 'oku ke fiema'u ke tokanga'i mo faito'o
- ✓ 'Osi 'i ai ho malu'i fakaenatula mei he hepataitisi B, pea 'e 'ikai te ke toe ala puke ai
- ✓ 'Ikai ke 'i ai hao malu'i mei he hepataitisi B, pea te ke fiema'u ha huhu malu'i hepataitisi B.

'Oku ke lava ke fai hao sivi hepataitisi B 'i ho'o:

- ✓ Toketa Fakafamili "General Practitioner" (GP)
- ✓ Ngaahi kiliniki Mohe fakamali mo'ui lelei 'i NSW
- ✓ Fakakaukau'i 'o e Famili Australia

Ko hai 'oku tonu ke 'alu 'o sivi hepataitisi B?

'Oku mahu'inga foki ke ke sivi hepataitisi B 'o kapau 'oku ke:

- ✓ 'I ai ha memipa 'o ho famili ne puke 'i he hepataitisi B
- ✓ Nofo fakataha mo ha taha ne puke 'i he hepataitisi B
- ✓ Ne ke mohe fakamali mo ha taha 'o 'ikai ngaue'aki ha konitomu,
- ✓ Ne fai hao ki'i faito'o, pe ta'aki nifo pe ko ha tafa fakasanisani 'i muli 'a ia 'oku 'ikai mahino ne ma'a 'a e ngaahi me'angaue
- ✓ 'Oku ke mo'ua 'i he hepataitisi C pe HIV
- ✓ Ne fai hao huhu faito'o konatapu pe siteloiti
- ✓ Ne fai atu hao huhu toto 'i ha fonua muli, pe kimu'a 'i he 1990 'i 'Aositelelia ni.

Kapau ne fanau'i koe pe ne ke
tupu hake 'i ha fonua ne lahi ai 'a
e mafola 'a e hepataitisi B, 'oku
mahu'inga ke ke fai leva hao sivi
hepataitisi B

Ko hano faito'o 'o e hepataitisi B koloniki

Kapau 'oku ke ma'u 'a e hepataitisi B koloniki 'oku fiema'u ke ke sio leva ki ha toketa ma'u pe (mahina 'e 6-12) ke vakai'i 'a e mo'ui lelei 'o ho 'ate, he koe maumau 'o e 'ate 'oku ala hoko pe ia 'i ha fa'ahinga taimi pe.

Ko e fai ko ia 'o hano faito'o te ne holoki 'a e maumau ki he 'ate pea holoki foki mo e 'amanaki ki ha kanisa 'ate.

**'E tala atu pe 'e ho'o toketaa pe 'e
fiema'u ke fai hao faito'o**

Teu lava fefe ke malu'i au mei he puke 'i he hepataitisi B?

Huhu malu'i koe founa lelei taha pe ia 'o hono malu'i koe mei he hepataitisi B.

'I 'Aositelelia, ko e huhu malu'i hepataitisi B 'oku ta'etotongi pe

- ✓ fanga ki'i pepe toki fanau'i
- ✓ fanau valevale mo e to'utupu
- ✓ famili mo kinautolu kotoa pe ne nau feohi vaofi mo ha taha ne puke 'i he hepataitisi B

'Eke ki ho'o toketa fekau'aki mo e huhu malu'i hepataitisi B

Alu 'o huhu malu'i

Ko e toe founnga 'e taha ke ta'ofi 'aki 'a e mafola 'a e hepataitisi B

Feinga ke fakamama'o mei
ha ngaahi lave ki ha toe
toto 'o ha taha: 'oua 'e
ngaue'aki ha tele 'a ha toe
taha kehe, pe polosi
fulunifo pe ha toe me'a
fakatautaha kehe

'Oua 'e ngaue'aki fakataha
ha me'ahuhu pe ha
fa'ahinga me'angaue
taatatau, me'a fakaava
telinga etc pe ha
me'angaue ne faka'aonga'i
ki ha fa'ahinga ouau
fakafonua

Ngaue'aki ma'u pe ha
konitomu mo ha lolo
fakamaluu 'i ho'o mohe
fakamali

'Oua 'e ngue'aki ha
mata'i hui tatau mo ha
taha pe ha fa'ahinga
me'angaue 'osi
ngaue'aki ke huhu 'a e
faito'o konatapu

Mahino'i 'a e fakama 'o e hepataitisi B

Ko e tokolahi 'o kinautolu 'oku nau 'i he uhouhonga 'o e hepataitisi 'oku nau ala matahoa felave'i mo e hepataitisi B koe'uhi:

- ✓ Ko ha ngaahi hu'uhu'u ki he tupu'anga hono ma'u kinautolu 'e he hepataitisi B
- ✓ Ngaahi to'onga 'oku felave'i mo e hepataitisi B.

Ko e ngaahi hu'uhu'u ko 'eni te ne lava 'o uesia 'a e loto 'o e tokotaha ko ia ke tala ke 'ilo 'enau puke 'i he hepataitisi B.

'Oku fakatupu 'e he fakama/ongo'i matahoa ha 'avahevahe ke ne uesia 'a e ma'u 'o ha tauhi fakafaito'o mo ha tokoni.

Ko hai ke tala mo 'ikai tala ki ai

'I he lao kuo pau ke ke tala ki he kakai:

- ✓ Taimi te ke to'o toto ai ma'aha taha
- ✓ Taimi te ke foaki ai hao konga 'o ho sino pe ko ha hi
- ✓ Taimi te ke 'apalai ai ki hao malu'i
- ✓ Kapau te ke hu ki he Sotia 'a 'Aositelelia
- ✓ Taimi te ke 'apalai ai ki ha'o visa nofo fonua 'i 'Aositelelia
- ✓ Kapau ko ha 'ofisa mo'ui tauhi koe 'a ia 'oku ke fai ha ngaahi faito'o

'Oku 'ikai fie ma'u ke ke tala:

- ✓ Ho'o pulengaue 'i 'apingaue
- ✓ 'A kinautolu ko ia 'oku ke ngaue fakataha pe 'alu ki he ako fakataha
- ✓ Memipa 'o ho famili
- ✓ Kau palofesinale ki he mo'ui

Feitu'u ke ma'u mei ai ha tokoni

Toketa Fakafamili General Practitioner (GP)

**Liver clinics and specialists - Ngaahi kiliniki ki he 'ate mo e
sipesalisi - 1800 803 990 www.hep.org.au**

**Sexual health clinics - Ngaahi kiliniki mohe fakamali
mo'uilelei - 1800 451 624 www.health.nsw.gov.au/sexualhealth**

**'Ikai fiema'u
ha Metikea**

**Multicultural HIV and Hepatitis Service - Sevesi Ngaahi
Matakali ki he HIV mo e Hepataitisi www.mhahs.org.au**

**Hepatitis NSW – Hepataitisi Niusauele (NSW) 1800 803 990
www.hep.org.au**

Tokoni 'i ho'o lea tu'ufonua?

Kapau 'oku ke fiema'u ha tokoni ke ke talanoa mo ho'o toketaa pe 'ofisa mo'ui 'i ho'o lea fakafonua:

- ✓ Ta ki he Translation and Interpreting Service (TIS) 'i he 13 14 50
- ✓ Ko e sevesi ni 'oku ta'etotongi pea toe malu'i
- ✓ Kole ki he tokotaha tali-kakai ke ne puka ha'o fakatonulea ta'etotongi.

Koeha ha me'a kuo tau ako he 'aho ni?

Mo'oni pe Ta'emo'oni?

1. 'Oku ke lava pe ke ke ma'u 'a e hepataitisi B 'i ha'o mohe fakamali 'o 'ikai ngaue'aki ha konitomu.
2. Ko e faka'ilonga pe 'e taha teu 'ilo ai 'oku ou ma'u 'a e hepataitisi B ko e liliu 'a hoku kili 'o lanu engeenga.
3. Te ke lava 'o malu'i koe mei he hepataitisi B 'i ha'o folo ha ngaahi vitamini pea ke kai mo'ui lelei.
4. Kapau 'oku 'i ai hao taatatau ne fai 'i muli pea 'oku 'ikai ke ke pau'ia he me'angaue ne faka'aonga'i pe ne ma'a, tonu pe ke ke 'alu 'o sivi.

Fekau mahu'inga ke ke 'alu mo ia

- ✓ Ko e hepataitisi B ko ha mahaki'ia 'o e 'ate fakatupu 'e he vailasi hepataitisi B
- ✓ Ko e hepataitisi B (taimi loloa) 'oku lahi 'aupito 'a 'ene hoko 'i he ngaahi komiuniti
- ✓ Ko e hepataitisi B 'oku paasi mei he fa'e ki he'ene tama 'i hono fanau'i
- ✓ Ko e founnga pe 'e lava ke ke 'ilo ai pe 'oku ke mo'ua 'i he hepataitisi B ko ha'u 'alu 'o fai hao sivi toto hepataitisi B
- ✓ 'Oku lava ke faito'o 'Oku malu pea 'aonga
- ✓ 'I he tuku ta'efaito'o ko e hepataitisi B 'e ala iku ia ki he maumau 'o e 'ate mo e kanisa 'ate

Ngaahi fehu'i?

August 2025

Fatu 'e:

NSW Multicultural HIV and Hepatitis Service

(MHAHS) mhahs.org.au

